

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Ενότητα 7: Εισαγωγή στην
Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Επικ. Καθηγητής: Νίκος Φωτόπουλος
e-mail: nfotopoulos@uowm.gr
Τηλ. Επικοινωνίας: 23850-55150

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΚΟΠΟΣ

- **Η ενότητα αυτή αποσκοπεί:**
 - Στην εισαγωγή στο διακριτό πεδίο της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης και ειδικότερα στο να εμβαθύνει την κοινωνιολογική ανάλυση στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.
 - Στη μελέτη του εκπαιδευτικού συστήματος μέσα από τα μεθοδολογικά και εννοιολογικά εργαλεία της κοινωνιολογίας.
 - Στον κριτικό τρόπο θεώρησης του εκπαιδευτικού συστήματος, ως ενός σύνθετου και δυναμικού κοινωνικού φαινομένου αλλά και ως ενός σύγχρονου κοινωνικού θεσμού.

Αναλυτική περιγραφή

- Αναλυτική περιγραφή.
- Λέξεις – κλειδιά.
- Το αντικείμενο της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης.
- Εκπαίδευση και κοινωνία.
- Το διαρκές ερώτημα.
- Οι κοινωνικές διαφορές και το σχολείο.
- Το πολιτισμικό κεφάλαιο.
- Ο ρόλος του πολιτισμικού κεφαλαίου.
- Θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις:
 - Το δομο-λειτουργικό παράδειγμα.
 - Η σχολή των συγκρούσεων.
- Η σχολή της συμβολικής διαντίδρασης:
 - Έννοια της κοινωνικής ανισότητας.
 - Έννοια και μορφές και αρχές της κοινωνικής διαστρωμάτωσης.
 - Εκπαίδευση και κοινωνική ιεράρχηση.
 - Ίσες ευκαιρίες και εκπαιδευτικό σύστημα.
 - Ζητήματα ιδεολογίας στην εκπαίδευση.
 - Κυρίαρχη ιδεολογία.
 - Δομο-λειτουργική θεωρία.
 - Συγκρουσιακή θεωρία.
 - Συμπερασματικές διαπιστώσεις.

Λέξεις- κλειδιά

- Εκπαίδευση.
- Κοινωνία.
- Εκπαιδευτικοί θεσμοί.
- Εκπαιδευτικοί μηχανισμοί.
- Εκπαιδευτικές πρακτικές.
- Γνώση.
- Εξουσία.

Πώς εκδηλώνονται οι κοινωνικές διαφορές στο σχολείο;

- Στο επίπεδο των κοινωνικών αφετηριών.
- Στη σχέση των μαθητών με το λόγο (προφορικό και γραπτό).
- Στη σχέση των μαθητών με το κανονιστικό πλαίσιο του σχολείου.
- Στην εκπαιδευτική κοινωνική και επαγγελματική κινητικότητα.

Το «πολιτισμικό κεφάλαιο»

- Το προσωπικό και κοινωνικό υπόβαθρο ενός ατόμου.
- Οι πολιτισμικές συνήθειες και οι προδιαθέσεις που κληρονομούνται από την οικογένεια και τον κοινωνικό της περίγυρο.
- Η κουλτούρα (ήθη, συνήθειες, στάσεις, αναπαραστάσεις, τέχνες, γράμματα, πολιτισμικός «βιόκοσμος» (από γενιά σε γενιά).
- habitus.
- Πολιτισμικό κεφάλαιο - κουλτούρα - κοινωνική ανισότητα.
- Οικονομικό και πολιτισμικό κεφάλαιο: κοινωνικές τάξεις- οικογένειες, **(Bourdieu, Passeron, 1979)**.

Ρόλος του «πολιτισμικού κεφαλαίου» (1/3)

- Ποιος ο ρόλος του «πολιτισμικού κεφαλαίου» στην προσαρμογή στο σχολείο:
 - Η προσαρμογή των μαθητών οι οποίοι προέρχονται από υψηλά κοινωνικά στρώματα (διευρυμένο πολιτισμικό κεφάλαιο) στο σχολείο γίνεται ευκολότερα και με πιο «ανώδυνο» τρόπο.

Ρόλος του «πολιτισμικού κεφαλαίου» (2/3)

- Οι μαθητές οι οποίοι διαθέτουν διευρυμένο «πολιτισμικό κεφάλαιο» από το οικογενειακό τους περιβάλλον έχουν «πλούσιο λεξιλόγιο», ελέγχουν ευκολότερα τους κανόνες χρήσης του λόγου, κατανοούν τους κανόνες της επίσημης συνθήκης επικοινωνίας, προσαρμόζονται ευκολότερα στο περιβάλλον του σχολείου το οποίο είναι κοντά στο οικογενειακό τους περιβάλλον.
- Ειδικότερα στο σχολικό περιβάλλον, σε συνθήκες δηλαδή επικοινωνίας τις οποίες χαρακτηρίζουν οι σχέσεις ιεραρχίας (Διευθυντής, δασκάλα/ος) ή το οργανωμένο πλαίσιο (οργανωμένη συζήτηση) προσαρμόζονται ευκολότερα γιατί τους φαίνεται πιο «οικείο» στην καθημερινότητά τους.

Ρόλος του «πολιτισμικού κεφαλαίου» (3/3)

- Η εξοικείωση με το βιβλίο και το γραπτό λόγο, που έχουν ήδη από το σπίτι, τους καθιστούν περισσότερο ευπροσάρμοστους και πιο αποτελεσματικούς στις απαιτήσεις του σχολείου σχετικά με πέρασμα στη γραφή και την ανάγνωση.
- Συνολικά η σχέση τους με το σχολικό περιβάλλον συγκροτείται με «όχημα» το λόγο, περιορίζοντας σε σημαντικό τη βιαιότητα και την επιθετικότητα ως μέσο επίλυσης των διαφορών.
- Γενικότερα, οι μαθητές που προέρχονται από ένα ευνοημένο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, διαθέτουν περισσότερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη δυνατοτήτων μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Αντίθετα...

- Για τους μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικό οικονομικά στρώματα, η προσαρμογή στο σχολείο αποτελεί επίπονη διαδικασία. Δυσκολεύονται να ανταποκριθούν με επάρκεια στις απαιτήσεις και στις συμβατικές του υποχρεώσεις, το σχολικό περιβάλλον είναι περισσότερο «ξένο» προς τον τρόπο ζωής που ήδη έχουν διαμορφώσει μέσω των εμπειριών τους.

Θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις

- Παρά το ιδεολογικό υπόβαθρο των θεωρήσεων για την εκπαίδευση και τη σαφή έλλειψη αξιολογικής ουδετερότητας είναι αναγκαία η ταξινόμηση και η συστηματοποίηση των διαφορετικών οπτικών γωνιών μέσα από τις οποίες η εκπαίδευση γίνεται αντικείμενο ανάλυσης και κριτικής.

Το δόμο-λειτουργικό παράδειγμα

- Η δομο-λειτουργική θεωρία βλέπει την κοινωνία ως ένα συστημικό όλο το οποίο απαρτίζεται από επιμέρους στοιχεία τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται διατηρώντας τη συνοχή και την ισορροπία του συστήματος.
- Βασικοί εκπρόσωποι του δομο-λειτουργικού παραδείγματος:
 - Comte, Durkheim, Spencer (1820-1903), Parsons (1902-1979), Merton (1910-2003).
 - Η κριτική που έχει ασκηθεί στην προσέγγιση αυτή εδράζεται στο ότι αγνοεί τις κοινωνικές ανισότητες και ότι δίνει έμφαση στην ισορροπία και αυτοσυντήρηση του συστήματος.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Φωτόπουλος Νίκος. «Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης». Έκδοση: 1.0. Φλώρινα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.uowm.gr/courses/NURED268/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

